

“Continuaré divulgant la cultura catalana a Nova York”

La filòloga Mary Ann Newman (Nova York, 1951), estudiant de la literatura catalana, especialista en Eugeni d'Ors i traductora, ha dirigit el Catalan Center de la Universitat de Nova York des que fou fundat, l'any 2006, fins que l'abril passat l'Institut Ramon Llull va decidir de tancar-lo, a conseqüència de l'actual política d'austeritat. De tornada a Barcelona, per uns quants dies, fa balanç de la seva gestió al capdavant del centre finalment suprimit.

—**Què s'havia proposat el Catalan Center de la Universitat de Nova York?**

—Que hi hagués sempre algun acte de cultura catalana a Nova York. L'Institut Ramon Llull fins llavors havia posat molt d'èmfasi en les Quinzenes Culturals, que tenen un predicament important i hi participen personatges de relleu, sobretot en el camp de les arts escèniques. Però no duraven tot l'any. El centre disposa del primer pressupost el 2007 i comença a rodar amb una exposició de llibres de dret català que han contribuït al dret internacional, acompanyada d'un simposi. Els llibres van estar exposats a la Universitat de Nova York durant sis mesos. En aquests anys devem haver organitzat o participat en més de cinquanta actes.

—**Com es gesta l'organisme?**

—El Catalan Center es va projectar des de l'Institut Ramon Llull perquè jo havia anat veient, a partir del 2004, un interès creixent de les institucions novaiorqueses per la cultura catalana. El Lincoln Center Films Society, per exemple, volia fer-hi una retrospectiva de cinema català, des de Segundo de Chomón fins a l'actualitat, que es va celebrar el 2006 amb el suport del Ramon Llull. El Lincoln ja havia presentat els films de Ventura Pons i Marc Recha, el seu director els seguia de prop. I el Metropolitan preparava lla-

Mary Ann Newman ha dirigit el Catalan Center de la Universitat de Nova York, des del 2006 a l'abril del 2011.

Mary Ann Newman fa balanç per a EL TEMPS del Catalan Center de la Universitat de Nova York, que ha dirigit des que es va crear, el 2006, fins que va desaparèixer, l'abril passat.

vors l'exposició d'art “Barcelona and Modernity”. Els grans equipaments culturals s'anaven interessant per la cultura catalana, pel seu compte, i sense barrejar-la amb l'espanyola. Podien venir a Barcelona a buscar suport institucional, però era un projecte d'allà. Per tant, si hi havia una generació de directors d'institucions sensible a la

cultura catalana era un bon moment per a fixar a Nova York una oficina que es dediqués a informar, assessorar i empènyer aquesta tendència. I el president Maragall va aprovar el projecte. El 2007 vam ser a temps de participar en l'exposició del Metropolitan, amb un simposi.

—**Vàreu poder col·laborar amb més institucions, o implicar més institucions en la divulgació de la cultura catalana?**

—Sempre buscàvem un soci. La cultura catalana no té encara un públic gaire gran i si fèiem un acte, per exemple, sobre Guastavino al Col·legi d'Arquitectes de Nova York, teníem tots els arquitectes interessats per Guastavino. També vam col·laborar amb el King Juan Carlos I of Spain Center, amb uns recitals de poesia. No fèiem cap acte sense tenir un *partner*. I així anàvem creant una xarxa d'institucions afins, amatents, a la cultura catalana. Amb l'objectiu d'enriquir l'ambient entorn de la cultura catalana, assegurant que

“El Catalan Center de la Universitat de Nova York era la nineta dels meus ulls”

en el curs de l'any hi hagués algun aspecte relacionat a la cartellera, a Nova York. Col·laborant amb l'Institut Ramon Llull i el Pen Club Català. A més, el centre estava obert als polítics catalans que van venir a fer-hi conferències. Volíem ser la casa dels catalans a Nova York.

—**La seu ja era prou acollidora?**

—Això era una de les gràcies del centre, que teníem una oficina a la Universitat de Nova York, amb la possibilitat d'utilitzar-ne tota la infraestructura. I ho fèiem. Estàvem sota l'aixopluc del Center for European and Mediterranean Studies. I al final ens van donar un despatx molt gran al Juan Carlos I of Spain Center, a Washington Square. Teníem dues branques, els estudis ibèrics i els europeus i mediterranis. I anàvem col·laborant sempre amb més departaments de la universitat.

—**Deieu presentar traduccions de llibres catalans a l'anglès, no?**

—Evidentment. El darrer va ser *La ciutat vertical*, de Bea Cabezas, el 2 d'abril, quan el centre ja era mort, però l'acte ja havia estat planejat abans. Vam presentar també, per exemple, la *Història de la Catalunya jueva* de Manuel Forcano i Sílvia Planas, amb la presència dels autors, que van fer diverses conferències. Els tres actes es van organitzar en col·laboració amb l'American Sephardi Federation, i van tenir molt de ressò, entre la comunitat jueva de la ciutat.

—**Quina presència, quina projecció, va acabar tenint el centre?**

—Un dels aspectes positius és que es va convertir, per a alguns, en un punt de referència. Quan el comissari de la retrospectiva de l'obra de Pere Portabella la preparava, va pensar a fer una taula rodona i va adreçar-se al centre Juan Carlos, però allà li van dir que havia de posar-se en contacte amb nosaltres, i així ho va fer.

—**El centre us va exigir dedicació plena?**

—Sí. Aprofitava les vacances per a traduir. L'agost del 2009 vaig retraduir *Benzina*, de Quim Monzó, perquè l'escriptor l'havia revisada. La nova

JORDI PLAY

traducció es publica el 2010. També vaig traduir coses petites, sobretot poemes. No tenia temps de traduir llibres sencers, de cap i de nou.

—**Ara hi manteniu cap relació, amb l'Institut Ramon Llull?**

—M'han escrit fa pocs dies per a fer una cosa concreta: per a valorar una traducció del català a l'anglès. No sé si ho faré.

—**Com us plantegeu ara el vostre futur?**

—De moment faig traduccions, però tinc entre mans un projecte important que voldria dur endavant, sempre en

“És molt difícil que les institucions catalanes puguin finançar soles la difusió de la cultura catalana a l'estranger. Cal buscar unes altres solucions”

relació amb la projecció de la cultura dels Països Catalans als Estats Units. Ara treballo en això.

—**No us ha causat cap desànim, el tancament del centre?**

—M'ha afectat personalment, però culturalment, no. Abans d'existir el centre feia cultura catalana a Nova York i ho continuaré fent. Fa trenta anys que m'ocupo de la cultura catalana i si és de casa meua o des d'un despatx continuaré divulgant la cultura catalana a Nova York amb la mateixa empena de sempre. Em sap greu que com a projecte no hagi pogut prosperar. Era la nineta dels meus ulls. És el meu segon desengany. El primer va ser la Càtedra Barcelona-Nova York. Hi era al darrere amb Xavier Rubert de Ventós, del 1983 al 1986. He vist que és molt difícil que les institucions públiques catalanes puguin finançar soles la difusió de la cultura catalana a l'estranger. I potser cal buscar unes altres solucions.

—**Quina evolució han seguit les traduccions del català a l'anglès, als Estats Units?**

—Entre les petites editorials ha crescut la consciència que hi ha poques traduccions del català, i de totes les llengües, en general, i ara n'apareixen més. Per internet sí que han aparegut portals de divulgació de traduccions, i notícies de llibres de fora. En alguns casos, les editorials han recuperat textos descatalogats. El Pen Club ho empeny. Ara convindria tornar a traduir *La plaça del Diamant*, tot i que no és descatalogada, perquè la traducció ha envellit. Penso que caldria relançar les traduccions del català a l'anglès amb *La plaça del Diamant* com a locomotora, en una editorial més important, perquè tots els que l'han llegida en anglès estan d'acord a considerar-la una obra mestra. I relançaria la resta de l'obra traduïda de Rodoreda, que no té la visibilitat que es mereix. Ara hi ha moltes més traduccions, en general, que no fa deu anys, però és difícil que totes trobin el seu públic. I que els crítics dels principals diaris se n'ocupin. L'únic gran impacte d'una traducció del català va ser el *Tirant*. I *La plaça del Diamant* podria ser, penso, el *Tirant* del 2015, posem.

Lluís Bonada